

VII

Troballa de l'atacamita $[\text{Cl} (\text{OH}) \text{Cu}, \text{Cu} (\text{OH})_2]$
als Monegres ⁽¹⁾ d'Osca

En el marge esquerre del riu Alcanadre, davant del poble d'Ontinyena i en lloc proper al molí fariner, on el terreny està integrat per bancs de gres calcari, que sobresurten de la terrassa de l'esmentat riu, vaig trobar alguns fragments d'aquesta roca com si haguessin estat pintats de verd. De primer no hi vaig donar importància per creure que eren restes d'algun senyal de pintura; però en veure que aquests fragments amb incrustacions verdes menudejaven sovint, vaig cercar per aquell indret el lloc d'on podien procedir, i, efectivament, a mig vessant del *saso* ⁽²⁾ poguérem comprovar que, per les clivelles de la roca, en aflorar, sortien les esmentades incrustacions. No del tot convençut, vaig desmuntar part del banc calcari, i tots els bocins de roca sortien amb la incrustació verda. Llavors vaig comprovar que no es tractava de cap tint, sinó que n'era una veritable incrustació d'origen mineral. De totes maneres, sense donar-hi massa importància, en vaig recollir un petit exemplar, puix que em creia que no era sinó senyals d'algun carbonat de coure.

Més tard, davant el dubte que tenia sobre la naturalesa de l'esmentada incrustació (perquè, en realitat, el color verd no és pas el dels carbonats de coure), hi vaig tirar una gota d'àcid i no donà eferescència de cap mena.

Llavors m'entrà la sospita que fos un clorur de coure, i, en aquest sentit, el vaig assajar amb resultats positivament claríssims, tot i que, tractant-se d'una incrustació de l'ordre d'una dècima de mil·límetre, no em va ésser possible determinar-ne la duresa i el pes específic.

El mineral es dissolgué totalment en l'àcid nítric. Aquesta solució donà, amb el nitrat de plata, un precipitat blanc coagulat de clorur argèntic, soluble en l'amoníac i que s'ennegria per l'acció de la llum.

(1) Monegres o Montsnegres. — De «Muntanyes de camps». Del grec *agros camps*, o «Muntanyes negres», pel to que tenien, degut a existir-hi formidables boscos de savi-nes, d'un verd molt fosc. Avui, malauradament, només resten comptats exemplars d'aquests arbres.

(2) Els naturals del país anomenen *sasos* els turons coronats per planells, o, millor dit, les restes de l'antiga plana terciària continental d'origen lacustre fortament erosionada.

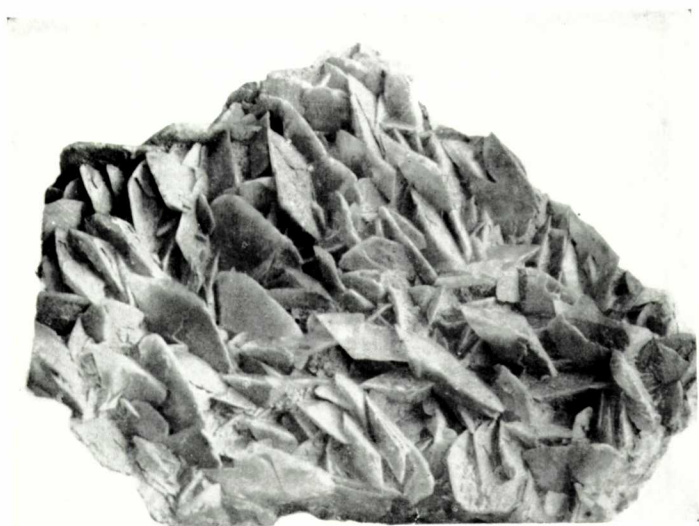

Fig. 1. — Exempler de calcita de Balenyà, de cristalls petits, 1 : 1

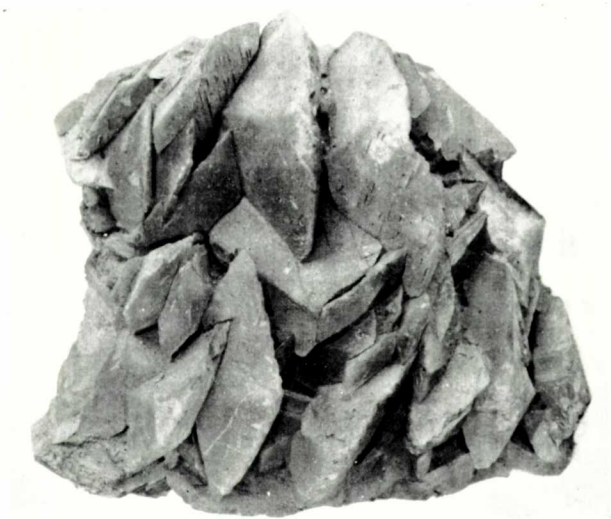

Fig. 2. — Calcita de Balenyà, de cristalls grossos, 1 : 1

Tractat pel clorur bàric, per si hi havia algun sulfat, no donà absolutament cap precipitat.

Escalfat en el tub tancat, dóna sublimat de gotes d'aigua.

La dissolució salina dóna, amb l'amoníac, un precipitat verdós que es dissol amb excés d'amoníac, i queda un líquid blau-cel.

Amb el ferrocianur potàssic, precipita ferrocianur de coure de color roig.

Tractada per l'àcid clorhídric, la solució nítrica no dóna ni indicis de plom.

No cal dir que, fos en el carbó, dóna un clar botó de coure.

Examinat atentament l'exemplar, s'hi poden veure unes petites clapetes d'un color rogenc que suposem de Cuprita.

El color del mineral varia entre el verd maragda i un verd blavós, segons el gruix de la incrustació.

El mineral, en sí, és de poca vàlua, ja que, com hem dit, es tracta d'una senzilla incrustació; però, essent un mineral poc corrent i presentant-se en la forma típica dels terrenys de caràcter desèrtic d'origen lacustre, creiem que constitueix una interessant fita mineralògica.

VIII

Sobre un guix dels Monegres d'Osca

Coneguda és la formació gipsífera dels Monegres d'Osca, la qual és objecte, en diferents llocs d'aquesta regió, d'intensa explotació i on es presenta aquest mineral amb totes llurs formes i cristallitzacions, alternant gairebé sempre amb les margues i calcàries fèrides atribuïdes al miocèn continental.

Havent reconegut aquests darrers temps el terreny comprès entre Candanos i Penyalba, hem trobat una forma curiosa d'aquest mineral.

Les formes o estructures que més abunden en aquest lloc són: les fibroses, les lenticulars i l'alabastre més o menys pur. En contacte amb una veta fibro-lenticular, per sobre d'ella i gairbé a flor de terra, puix que només era coberta per una lleugera capa de terra de cultiu, trobarem una massa d'un blanc puríssim d'estructura cristal·lina que es disgregava en pols finíssima amb una lleugera pressió dels dits. Tot i que des del primer moment creguérem que era guix, tinguérem alguns dubtes puix que no ens era coneguda aquesta estructura.